

A HOLOKAUSZT MAGYARORSZÁGON
DUPLA MULTIMÉDIÁS OKTATÁSI CD-ROM

Tájékoztató

KÉSZÜLT A NEMZETI KUTATÁSI ÉS TECHNOLÓGIAI HIVATAL TÁMOGATÁSÁVAL
KIADJA A BUDAPESTI HOLOKAUSZT MŰZEUM ÉS OKTATÁSI KÖZPONT KHT.

2005.

Tisztelt Felhasználó!

„A holokauszt Magyarországon” című dupla multimédiás oktatási CD-ROM célja, hogy segítse a közép- és a felsőfokú oktatásban résztvevő pedagógusok és diákok munkáját a tanév során, illetve az évenként ismétlődő áprilisi Holokauszt Emléknaphoz alkalmával.

A digitális technika lehetőségeit kihasználó tananyag egyaránt alkalmas a nagyobb összefüggések ismertetésére, az egykori eseményeket átélő és elszenvedő áldozatok, illetve az azokat kitervelő, végrehajtó tettesek élettörténetének bemutatására, valamint egyes, a holokauszt oktatása során felmerülő speciális jelenségek vizsgálatára, a leggyakrabban feltett kérdések megválaszolására.

A diákok sikeres iskolai és otthoni munkájához szükséges érdeklődést az adott események, történetek, folyamatok komplex ábrázolása hivatott felkelteni és elősegíteni. Az egyes szövegrészek megértését és feldolgozását megkönnyítendő, a Felhasználó által kiválasztott téma rövid szövegeit az ahhoz kapcsolódó fotókkal, filmrészlettel, dokumentumokkal, (interaktív) térképekkel és táblázatokkal együtt, azonos felületeken helyeztük el.

Reméljük, hogy a továbbiakban olvasható rövid tájékoztatóval megkönnyítjük a tokban található dupla oktatási CD-ROM használatát. Engedje meg, hogy munkájához ezúttal is sok sikert kívánjunk!

Üdvözlettel:

a Budapesti Holokauszt Múzeum
és Oktatási Központ munkatársai

HASZNÁLAT, TECHNIKAI ADATOK

MINIMÁLIS HARDVERIGÉNY:

450 MHZ INTEL PENTIUM II PROCESSZOR VAGY KÉSŐBBI,
ILLETVE 500 MHZ POWERPC G3 VAGY KÉSŐBBI
128 MB RAM, CD-ROM
KÉPERNYŐFELBONTÁS: 1024X768 KÉPPONT

OPERÁCIÓS RENDSZER: WINDOWS 98 VAGY KÉSŐBBI ILLETVE
FLASH PLAYER 7 FUTTATÁSÁRA ALKALMAS MACOS
VAGY LINUX OPERÁCIÓS RENDSZEREK
MACROMEDIA FLASH PLAYER 7 (INGYENESEN LETÖLTHETŐ):
[HTTP://WWW.MACROMEDIA.COM/DOWNLOADS/](http://www.macromedia.com/downloads/))

INDÍTÁS WINDOWS OPERÁCIÓS RENDSZER ALATT:
A CD-LEMEZ BEHELYEZÉSÉT KÖVETŐEN A PROGRAM
AUTOMATIKUSAN ELINDUL. AMENNYIBEN OPERÁCIÓS
RENDSZERÉBEN AZ AUTORUN FUNKCIÓ
(AUTOMATIKUS INDÍTÁS) LE VAN TILTVA, INDÍTSA EL
MANUÁLISAN A CD-LEMEZEN TALÁLHATÓ START.EXE FÁJLT.

INDÍTÁS EGYÉB OPERÁCIÓS RENDSZER ALATT (MACOS, LINUX):
A CD BEHELYEZÉSÉT KÖVETŐEN INDÍTSA EL A CD-LEMEZEN
TALÁLHATÓ <START.SWF> FÁJLT (FLASH PLAYER 7 SZÜKSÉGES).

I. A DIÁKOK SZÁMÁRA AJÁNLOTT 1. SZÁMÚ CD-LEMEZ

A dobozban található 1. számú CD-lemezt a diákok felkészüléséhez, egyéni vagy közös órai munkájához, a pedagógusok által kijelölt feladatok iskolai vagy otthoni elvégzéséhez ajánljuk. A CD-lemez összességében mintegy 250 oldalnyi történeti ismertetőszöveget, több mint 500 fényképet, 30 percnyi archív filmet, közel 150 dokumentum

másolatát vagy szövegét, 110-nél is több rövid életrajzból álló Ki kicsodát (arcképcsarnok), mintegy 70 tételes fogalomtár (Fogalmak) interaktív, animált vagy statikus térképeket (Térképek), táblázatokat (Táblázatok), valamint a II. számú auschwitz-birkenai krematórium működését ismertető, több mint háromperces számítógépes, 3 dimenziós animációs filmet tartalmaz (Virtuális krematórium).

1. Az I. számú CD-lemez tartalma, jellemzői, használata

A Felhasználó mozgását a főmenü, az egyes alfejezeteket tartalmazó felületeken pedig a (vissza, előre, segítség, kilépés stb. funkciókkal ellátott) navigációs rendszer segíti. A CD-lemez struktúrájában való könnyebb tájékozódás érdekében a felületek jobb oldalán feltüntetett alfejezet- és fejezetcímek segítségével mindig megállapítható, hogy a Felhasználó éppen melyik fejezetben, alfejezetben jár.

Az oktatók és a tanulók munkájának megkönnyítése érdekében a Felhasználók az egyes szövegeket, térképeket, táblázatokat igényeiknek és elképzeléseiknek megfelelően adathordozó floppylemezre, CD-re, illetve számítógépükre menthetik, vagy kinyomtathatják! A munkát és a tanulást gyorsítandó, a CD-lemez teljes tartalmának keresése is lehetséges!

A lemezen található történeti ismertetőszöveget 14 tematikus részre, a tematikus részeket 37 fejezetre (részenként 2-7 fejezet), és további 144 alfejezetre (fejezeteként 2-7 alfejezet) tagoltuk. Az alfejezetek átlagos terjedelme 1-2 oldal. Az alfejezetek szövegében több száz linket helyeztünk el.

A linkrendszer segítségével az események különböző vetületei, a jelenségek eltérő aspektusai, az egyes személyek tevékenységére vonatkozó egyéb tartalmak könnyebben megérthetők és elérhetők. A kijelölt linkekre kattintva a Felhasználó az ismertetőekben előforduló személyek Ki Kicsoda rovatban elhelyezett, fényképes életrajzaira, a fontosabb fogalmak magyarázataira (Fogalmak), illetve más fejezetekben, alfejezetekben található vonatkozó szöveges tartalmakra tud „átugrani”.

2. A történeti ismertetőszöveg

11 tematikus rész (1-8., illetve 10-12.) a magyarországi zsidóság történetét, a holokauszt előzményeit, eseményeit és következményeit ismerteti. Önálló rész (1. Fejezetek a magyar

zsidóság történetéből) foglalkozik a hazai zsidóság történetének főbb fejezeteivel és a közösségek vallási, demográfiai, társadalmi sajátosságaival, hazánk 1914 és 1945 közötti történetének a holokauszttal kapcsolatos általános jellemzőivel (2. *Magyarország a Horthy-korszakban*), az 1920 és 1944 között Magyarországon bevezetett zsidótörvényekkel, rendeletekkel, valamint a munkaszolgálat intézményével (3. *Zsidótörvények és a munkaszolgálat*), az 1944-es német megszállás után felerősödő zsidóüldözéssel és a deportálásokkal (4. *Gettósítás és deportálás*). Szintén külön részben ismertetjük az 1944-ben Auschwitz-Birkenauba deportált magyar zsidók meggyilkolását, illetve a rabszolgamunkára ítélt kisebbség sorsát (5. *Magyar zsidók Auschwitz-Birkenauban*), az egyéb náci koncentrációs táborokba hurcoltakra váró megpróbáltatásokat (6. *Magyar deportáltak más táborokban*), a fontosabb hazai antiszemita mozgalmakat, pártokat, valamint az 1944-1945-ös nyilas korszak történetét (7. *Antiszemiták, fajvédők, nyilas terror*). A tematikus szerkezetnek köszönhetően önálló részek dolgozzák fel a holokauszt történetében fontos jelenségeket, folyamatokat és problémákat:

- a zsidóság előre megtervezett, és a deportálásokkal párhuzamosan szisztematikusan végrehajtott kirablását (8. *Kifosztás*)
- annak elemzését, hogy a magyar kormány, illetve más államok vezetői, a magyar lakosság és a hazai zsidóság mikor, mit tudott, tudhatott a holokauszt történéseiről (10. *Ki mit tudott a holokausztról?*)
- a magyar közigazgatás, a rendőri szervek és a lakosság kollaborációját, illetve az üldözöttek itthoni és külföldi mentését,

bújtatását, segítését (11. *Kollaboráció és embermentés*)

- valamint az áldozatok reakcióit és az ezzel kapcsolatban felmerülő problémákat, kérdéseket: a tömeges ellenállás irrealitása, egyes zsidó vezetők mentési célzatú tárgyalásai a nációkkal, a cionista ellenállás, magyar zsidók lázadásai Auschwitz-Birkenauban (12. *Zsidó reakciók: tárgyalás és ellenállás*)

Önálló tematikus rész (9. *A roma holokauszt*) foglalkozik a magyar és az európai romák világháború előtti és alatti üldözésével. Anáci Németország és a második világháború történetének főbb jellemzőit, a náci zsidóüldözés kezdeteit, az európai holokauszt fontosabb fejezeteit és jelenségeit, valamint az egyes nyugat-, észak-, kelet- és dél-európai országok zsidóságának sorsát szintén önálló részben (13. *Holokauszt Európában*) ismertetjük.

A holokausztot nem névtelen, ismeretlen emberek tervelték ki, hajtották végre, illetve szenvedték el. Külön rész (14. *Portrék*) foglalkozik azzal, hogy „arcot adjon” az események szereplőinek, a tetteseknek, áldozatoknak és embermentőknek egyaránt. Magyar és német politikusokat, szadista tömeggyilkosokat éppúgy találunk az elkövetők soraiban, mint buzgó csendőrtiszteket, vagy fanatikus SS-orvosokat. Az áldozatok és üldözöttek között éppúgy ott volt az Auschwitzba deportált névtelen kamasz, mint a mártírsorsú költő (Radnóti Miklós), az Anne Frankhoz hasonlóan naplót író budapesti lány, vagy éppen a befolyásos cionista vezető (Kasztner Rezső). Ebben a tematikus részben néhány főbűnös (pl. Eichmann, dr. Mengele, Otto Moll, Imrédy Béla, Ferenczy László stb.) és üldözött története, sorsa mellett egy embermentő magyar

csendőr (Endre László) és egy hősi svéd diplomata (Raoul Wallenberg) arcképét is felvázoljuk.

3. Fényképek, filmek, dokumentumok, térképek, táblázatok

TARTALOM

DOKUMENTUMOK

FOTÓK

VIDEÓK

TÉRKÉPEK,
TÁBLÁZATOK

Az egyes alfejezetek rövid ismertetőszövegeit tartalmazó felületeken a Felhasználó ikonok segítségével aktivizálható, állandó rovatokat is talál. Ezekre klikkelve az adott témához kapcsolódó, hazai és külföldi gyűjteményekből származó fotókat láthat, rövid filmrészleteket nézhet meg. A „Dokumentumok, idézetek” cím alatt az éppen olvasott szöveghez kapcsolódó kormányzati iratok, korabeli újságcikkek, visszaemlékezések szövegét vagy másolatát helyeztük el, és szintén itt olvashatók az eseményeket, szereplőket jól jellemző idézetek is. Egyes alfejezetek mellett kattintással hívhatók elő a korabeli Európát, Magyarországot, vagy éppen Budapestet ábrázoló (interaktív) térképek, amelyeken a nagyobb gettókat, halálmeneteket, koncentrációs táborokat, deportálási zónákat, határváltozásokat stb. tüntettük fel. A jellemzőbb, fontosabb statisztikai adatokat, demográfiai változásokat, a szövegekben előforduló SS-rendfokozatokat, az Auschwitzba érkező európai és hazai zsidó transzportokat stb. táblázatokba foglaltuk.

4. Virtuális krematórium

Önálló menüpontban (Virtuális krematórium) ismertetjük a világtörténelem leggyilkosabb építményét, az auschwitz-birkenai II. krematóriumot. Ebben a menüpontban rövid szövegek, 1944-es légifelvételek, az SS által, illetve a felszabadulás után készített fotók, valamint interaktív térkép segítségével mutatjuk be a birkenai krematóriumok történetét.

A Felhasználó által mozgatható, interaktív számítógépes rekonstrukciós állóképek és ábrák, valamint fotók és szövegek révén részletesen ismertetjük a II. krematórium fontosabb helységeinek (égetőterem, vetkőző, gázkamra, egyéb helységek) funkcióit és a gyilkolás folyamatát.

A „Virtuális krematórium” címszó alatt található az a több mint háromperces, számítógépes animációs film, amely az SS dokumentumai, szemtanúk tanúvallomásai és a tudományos vizsgálatok eredményei alapján rekonstruálja a II. krematóriumban folytatott tömeggyilkosságokat. A projekt során kifejlesztett animációs film hat fázisból áll: a krematórium szektorának kapujában indul, majd lépcsőkön a földalatti vetkőzőbe jut, ezután bemutatja a rekonstruált gázkamrát, az áldozatok holttestének szállítására használt liftet, végül a földszinten lévő égetőtermet, ahol a meggyilkoltakat elégették.

Az animációs film lejátszása alatt a kamera mozgásával szinkronban lévő, az épület egykori működését felidéző zajok és hangok hallhatók.

II. A PEDAGÓGUSOKNAK AJÁNLOTT 2. SZÁMÚ CD-LEMEZ

A dobozban található 2. számú CD-lemezt az órákat, szemináriumokat, foglalkozásokat előkészítő pedagógusoknak ajánljuk.

1. A II. számú CD-lemez tartalma, jellemzői, használata

A pedagógusok munkáját a holokauszt általános ismertetésénél, valamint speciálisan az 1. számú CD-lemez tartalmának órai feldolgozásánál Tanári Segédanyag támogatja, amely előre kidolgozott óravázlatokat, feladatokat tartalmaz.

Ezen a lemezen az oktatók a tartalomjegyzék szerinti, tematikus menüpontokba (Szövegek, Dokumentumok, Fotók, Filmek stb.) gyűjtve megtalálhatják az 1. számú CD-lemezen elhelyezett valamennyi történeti ismertetőszöveget, az összes fényképet, archív filmrészletet, dokumentumot, idézetet, a Ki kicsoda és a Fogalmak rovatok tartalmát, a térképeket és a táblázatokat, valamint a II. számú auschwitz-birkenai krematórium működését ismertető számítógépes animációt.

Az órai munkához szükséges szövegeket, fotókat, térképeket, táblázatokat stb. a Felhasználók az adott tematikus menüpontra kattintva, az 1. számú CD-lemez már ismertetett struktúrája alapján rövid idő alatt megkereshetik.

Az egyes szövegeket, térképeket, táblázatokat a pedagógusok igényeiknek és elképzeléseiknek megfelelően adathordozó floppylemezre, CD-re, illetve számítógépükre menthetik vagy kinyomtathatják!

III. DIGITÁLIS TANANYAG

A sikeresebb és akadálytalanabb iskolai és otthoni munka elősegítése érdekében „A holokauszt Magyarországon” című, dupla multimédiás oktatási CD-ROM teljes anyaga digitális tananyagként megtalálható a Budapesti Holokauszt Múzeum és Oktatási Központ által működtetett internetes honlapon is.

Címe: www.holokausztmagyarorszagon.hu

A honlapon a CD-lemezek ismertetett struktúrájához hasonlóan helyeztük el a tartalmakat, azaz valamennyi szöveget, fotót, filmet, térképet stb. A tájékozódást és a használatot tartalomjegyzék és kereső segíti. A honlap tartalmát lehetőségeinkhez képest a továbbiakban is szeretnénk bővíteni. Az említett honlapról kattintással elérhető intézményünk saját honlapja is.

Címe: www.bphm.hu

Ezen a honlapon a Felhasználó számtalan további hasznos információt találhat. Innen is elérhető a www.degob.hu honlap, amely a világ jelenlegi legnagyobb, holokauszt túlélők visszaemlékezéseit tartalmazó digitális adatbázisa. Az egyes zsidó közösségek sorsa, a magyar holokauszt eseményei iránt érdeklődők (pedagógusok, diákok, tudományos kutatók) az adatbázisban keresőprogramok segítségével több mint 3500, 1945-ben a budapesti Deportáltakat Gondozó Országos Bizottság (DEGOB) munkatársai által lejegyzett jegyzőkönyv digitalizált

szövegét olvashatják és használhatják. Intézményünk honlapján (egyéb fontos, kiegészítő tartalmak mellett) megtalálható a holokauszt történetével, kutatásával, oktatásával foglalkozó legfontosabb hazai és külföldi intézmények internetes elérhetőségeit tartalmazó linkgyűjtemény is.

**Kiadja a Budapesti Holokauszt Múzeum
és Oktatási Központ Kht. (<http://www.bphm.hu>)**

**Készült a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal
támogatásával (<http://www.nkth.gov.hu>)**

Főbb közreműködők: Abergel Andrea, Beró László, Darányi András, Damjanovich Gábor, Dancs István, Erben Roland, Forrás Róbert, Földvári Anna, Földvári Gergely, Horváth Richárd, Jalsovszky Katalin, Karsai László, Kádár Gábor, Kovács András, Kovács Mónika, Nagy János, Prukner Brigitta, Ravadits Kornél, Sós Bálint Dániel, Szabó Eszter, Szabó Gál András, Toronyi Zsuzsanna, Vági Zoltán, Varga János, Zsolt Péter, Christine van der Zanden és még sokan mások.

Jognyilatkozat: A CD-ROM-on található filmanyag jogtulajdonosa a Magyar Nemzeti Filmarchívum. A képek és egyes dokumentumok az Auschwitz-Birkenau Memorial and Museum, a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtára, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, a United States Holocaust Memorial Museum, a Jewish Foundation for the Righteous, a Beit Lohamei Hagettaot és a Yad Vashem Photo Archives tulajdonában állnak.

A CD-ROM, mint egész, kizárólag oktatási célra szabadon másolható. A CD-ROM egyes részeinek másolása, a CD-ROM egészének vagy egyes részeinek módosítása, forgalmazása, egyéb célra való felhasználása kizárólag a BPHM Kht. és a jogtulajdonos írásbeli engedélyével lehetséges.